

HET FRIESE VELD - ECOLOGISCH GROENBEHEER BINNEN DE BEBOUWDE KOM

gesprek met Wim Beijerinck

interview : Lysbeth de Jong

Wanneer natuur ter sprake komt, denken we meestal aan waterrijke natuurgebieden als de Âlde Feanen of aan buitelandse kieviten in het voorjaar. Maar hoe gaat het eigenlijk met de natuur in de stad? Wim Beijerinck is iemand die de natuur in de stad ter harte gaat. Twirre sprak met hem.

Het milieu is een onderwerp dat de laatste tientallen jaren bij velen hoog op de politieke agenda genoteerd staat. Op internationaal niveau zijn er vele congressen aan gewijd, landelijk trekt het vooral de aandacht als het milieu bedreigd wordt door economische ontwikkelingen. Op regionaal niveau zijn het de gemeenten die besluiten nemen over het beheer en inrichting van de directe woonomgeving. Om als burger invloed te kunnen uitoefenen op het beleid van de gemeente zijn er verschillende mogelijkheden voorhanden. In de wijk Aldân is een werkgroep opgericht die zich inzet voor een leefbare woonomgeving en de gemeente adviseert bij het opstellen van het 'Groenbeleidsplan' van de wijk. Eén van de initiatiefnemers tot de oprichting van de Werkgroep Woonomgeving Aldân is Wim Beijerinck. Hij woont in de wijk Aldân in de Friese hoofdstad. Als ik de wijk (in het zuidoosten van Leeuwarden) binnenrijd, heb ik niet het gevoel nog in de stad te zijn. De woning van Beijerinck staat aan de rand van de wijk; vanuit de achtertuin kijk je uit op de Greuns, waarachter het recreatiegebied de Froskepôlle ligt. In de tuin van de familie Beijerinck strijken regelmatig vogels neer, die de Greuns oversteken, om een graantje van de voederplank mee te pikken.

Wat vormde de aanleiding tot oprichting van de Werkgroep Woonomgeving Aldân?

In maart 1990 heeft de gemeenteraad het besluit genomen om met onmiddellijke ingang de chemische onkruidbestrijding te stoppen. De gemeente stapte over naar ecologisch groenbeheer. Dit hield in dat het onkruid op paden en trottoirs voortaan met de borstelmachine werd bestreden in plaats van met de gifspuit. Ecologisch groenbeheer is echter veel arbeidsintensiever, en je zag dan ook dat de

plantsoendienst de onkruidgroei niet binnen de perken kon houden. De bezuinigingen van de gemeente speelden hierin ook een rol. Het aantal werknemers, alsook de financiële middelen, beschikbaar voor het groenbeheer, zijn de afgelopen jaren sterk teruggelopen. De gemeentelijke groendienst kreeg vervolgens veel kritiek van de burgers op het nieuwe beleid. Als gevolg van dit slechte onderhoud en het kappen van bomen en struiken in de wijk is er een handtekeningenactie gestart. Hieruit is op 12 december 1992 de Werkgroep Woonomgeving opgericht.

Wim Beijerinck, handgebarend
foto Dick Goslinga

Wat zijn de activiteiten van de werkgroep?

Eén van de eerste activiteiten was het organiseren van voorlichtingsavonden in de wijk met als doel een netwerk

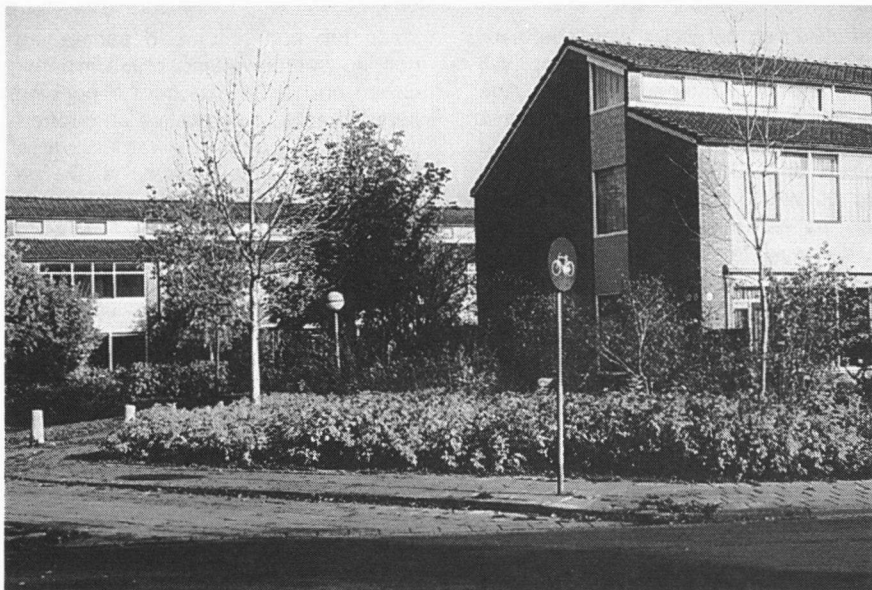
van deelnemers op te zetten. Via dit netwerk is getracht per straat één contactpersoon aan te stellen. Deze contactpersonen hebben huiskamer gesprekken georganiseerd met het doel te inventariseren waar de problemen lagen met betrekking tot het veranderende groene beeld van de wijk. Daarnaast is voorlichting gegeven over wat meer natuur kan betekenen voor bewoners. In de wijk Westeinde is in dezelfde periode een groencomité opgericht. Onder de burgers ontstond een groeiende onrust over het beheer van het openbaar groen in de stad. Op basis hiervan heeft de heer van Reijendam, het toenmalige hoofd plantsoendienst, er bij de gemeente op aangedrongen om een Groenbeleidsplan op te stellen. In overleg met de gemeentelijke dienst Uitvoering Groen is de werkgroep zich meer gaan bezighouden met voorlichting aan de burgers over het groenbeleid. Beide wijken hebben in samenwerking met drs. Arie Koster, stadsecoloog en werkzaam bij het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, opbouwende kritiek gegeven op deze plannen. In dat kader is er in juni 1993 een symposium georganiseerd onder de titel "Naar natuurlijk groenbeheer: Een lange weg om te gaan voor beheerders, besluitvormers en burgers".

Welke organisaties waren die dag aanwezig op het symposium?

Er waren ondermeer vertegenwoordigers van de gemeente, bestuursleden van de verschillende wijkorganisaties, een aantal wijkchefs Uitvoering Groen, een lid van de Vogelwacht Leeuwarden en geïnteresseerde burgers. In totaal hebben er bijna zestig mensen aan het symposium deelgenomen.

Waar is op dat symposium over gesproken?

Het symposium was opgedeeld in drie

Leeuwarden, de wijk Aldlân

foto Wim Beijerinck

delen. Arie Koster, stadsecoloog, heeft de inleiding verzorgd. Zijn stelling was dat natuurontwikkeling kan bijdragen tot de kwaliteit van de woonomgeving. Het groen in steden heeft een belevingswaarde en een gebruikswaarde. Belevingswaarde wil zeggen mooi kijken, je moet je er als burger prettig in voelen. Aanwezigheid van diverse dieren en planten hoort daar ook bij. Gebruikswaarde wil zeggen dat de ruimte geschikt en prettig is om in te spelen, wandelen, fietsen etc.

De omslag van chemisch beheer naar ecologisch groenbeheer vraagt om aanpassingen in onderhoudsmaatregelen. Belangrijk is dat de onderhoudsmaatregelen ondersteund worden door een beheersplan. Centraal hierin staan de belevingswaarde, de netheidsgraad en de diversiteit. Naast plannen zijn vakbekwaamheid, betrokkenheid en continuïteit belangrijke voorwaarden voor een goed groenbeheer. Beheersplannen moeten gericht zijn op de lange termijn. Ze moeten niet voortdurend worden bijgesteld vanwege de noodzaak om te bezuinigen.

Na de inleiding was er een bustocht, gecombineerd met een wandeling door verschillende wijken. Zo werden de wijken Aldlân, Westeinde, Bilgaard en Lekkumerend bezocht. Onderweg werd ook nog een tussenstop gemaakt bij het Julianapark, het gebied De Potmarge, het Abbingapark en als laatste bij Erasmushiem.

Het laatste onderdeel was een discussie

sie waarin de volgende stellingen werden geponeerd:

1. ecologisch groenbeheer is een middel voor goed milieubeheer,
2. bezuinigingen op groenbeheer en de zorg voor een beter milieu zijn elkaars tegenpolen,
3. acceptatie van (on)gewenste kruiden staat haaks op ons netheidsgevoel.

Wat waren de conclusies van deze discussie?

Er zijn een aantal interessante punten naar voren gekomen. Belangrijk blijft een goede voorlichting naar de burger, er moet meer overleg komen tussen gemeente en de burgers. Ecologisch groenbeheer is meewerken aan meer natuur in de stad. Maar ondanks een groeiende gewinning moeten nog velen aan de nieuwe situatie wennen. Bij de bestrijding van ongewenste kruiden moet het accent liggen op bestratingen, zodat deze ook voor moeilijk lopende mensen begaanbaar zijn.

Wat is er gedaan met de uitkomsten van dit symposium?

De uitkomsten van dit symposium zijn meegenomen in het opstellen van het Groenbeleidsplan. Dit plan is in oktober 1993 door de raad goedgekeurd. Een vervolg op dit beleidsplan is het opstellen van Groenbeheersplannen voor alle wijken van de stad en de buitendorpen. Maandelijks is er werkoverleg met de wijkchef Uitvoering Groen en worden er gezamenlijk adviezen opgesteld met betrekking tot snoeien, vellen en andere werkzaamheden. Helaas is de betrokkenheid van de burger in het algemeen zeer gering. Waar men vooral over valt is het slechte onderhoud van paden en trottoirs. De burger heeft een bepaald idee van netheid, dat niet altijd strookt met het ecologisch groenbeheer. Als je de burger echt wilt interesseren voor natuur rond zijn woonomgeving dan zal het netheidsbeeld drastisch moeten veranderen.

Leeuwarden, rand van de wijk Aldlân langs het van Harinxmakanaal

foto Wim Beijerinck

ren. Voorlichting aan de burgers is erg belangrijk. Om dit meer gestructureerd te laten plaatsvinden heeft de gemeente het bureau Nauta en de Vogel ingeschakeld.

Wat heeft dit alles betekend voor de wijk Aldlân?

De wijk is in de jaren zeventig ontworpen en aangelegd door stedenbouwkundig architect Abe Bonnema. Het groen werd ingevuld door tuinarchitecte Mien Ruys. Haar uitgangspunt was dat het grootste deel openbaar groen zou worden. Er werden hagen geplant en veel vakken aangelegd met botanische rozen. Alles was in onderhoud bij de ge-

materialen en dergelijke wordt het aanzicht van de wijk er niet mooier op. Wij willen nu in samenspraak met Abe Bonnema hierover een bijeenkomst organiseren, waarin de kleuren van de huizen en ook het schuttingenbeleid van de wijk aan de orde moeten komen om een meer harmonisch geheel in de wijk te bevorderen. Hiervoor gaan wij Bonnema uitnodigen, omdat hij in de zeventigerjaren de ontwerpen voor deze wijk heeft gemaakt.

Wat voor verdere plannen heeft de Werkgroep Woonomgeving?

De plannen die wij maken komen voort uit de volgende doelstellingen van de

staan om een natuurpad aan te leggen. In samenwerking met Uitvoering Groen en het IVN zal door middel van genummerde routepaaltjes en informatiebordjes aangegeven worden wat er zoal te zien en te beleven is. De gedachte hierachter is, dat wijkbewoners op deze manier de mogelijkheid wordt geboden kennis te maken met hun veranderende omgeving en het meer natuurlijke groenbeheer uiteindelijk zullen accepteren.

Je bent ook actief in andere organisaties die zich bezighouden met natuur en milieu. Welke zijn dat en wat doen die organisaties aan natuurbeschoud in de stad?

Ik ben lid van het Milieu Platform Leeuwarden (MPL), van het IVN en van de stichting Soune Groun. Het MPL en het IVN werken in Leeuwarden veel samen. Vorig jaar is er nogal wat opschudding geweest over het restaureren van de kademuren. De kademuren werden schoongespoten waarbij ook vele zeldzame kadeplanten verdwenen. Dat dit kon gebeuren komt onder andere doordat de mensen van de Dienst Stadsbeheer meestal een opleiding hebben gehad in de weg- en waterbouw. Daar is onvoldoende kennis aanwezig over ecologisch groenbeheer. Bij deze dienst zal het groenaspect meer aandacht moeten krijgen. Dit kun je bereiken door bijscholing op het gebied van groen voor het personeel van deze dienst.

Het MPL is samen met het IVN een actie begonnen tot behoud van zeldzame planten in de stad. Het MPL houdt zich met de organisatie bezig en het IVN heeft de inventarisatie uitgevoerd naar de aanwezige planten op de kademuren. De actie beperkt zich niet tot de kademuren. In het project worden ook de stadstuinen, grachten, en de restauratie van de Oldehove meegenomen. Vorige zomer zijn op de muren van de Oldehove hagedissen waargenomen die voor zover bekend alleen in Zuid-Limburg (Maastricht) voorkomen. Bij restauraties is het gebruikte materiaal van groot belang voor de aanwezigheid van planten en dieren. Als je kalkcement gebruikt in plaats van portlandcement krijg je een heel andere vegetatie. Het IVN wil samen met de Bomenstichting een bomenroute uitzetten. In die route worden dan met name oude en bijzondere bomen opgenomen. Wie in Leeuwarden herinnert zich niet de oude majestueuze

Wim Beijerink met Lysbeth de Jong in het openbaar groen

foto Dick Goslinga

meente. Dat leverde toen geen problemen op. Door bezuinigingen van de gemeente was er geen geld meer beschikbaar om al het openbaar groen in onze wijk te onderhouden. De rozen werden verwijderd en er werd gras ingezaaid, zodat minder onderhoud nodig was. In het ontwerp was te weinig ruimte gereserveerd voor de jeugd. Er is nu een werkgroep die zich bezighoudt met de speelmogelijkheden voor jonge kinderen in de wijk. Tevens zijn we bezig om terreinen in te richten voor jongeren in de leeftijd rond de 16-17 jaar.

Verder zie je in onze wijk dat veel mensen hun tuinen hermetisch afbakenen door het plaatsen van schuttingen. Door de grote variatie in gebruik van

werkgroep:

- handhaven van een gevarieerde en goed onderhouden groene omgeving,
- bieden van inspraakmogelijkheden in het beheer en het onderhoud van groenvoorzieningen,
- scheppen van mogelijkheden tot het zelf onderhouden en inrichten van aangrenzende heestervakken.
- het aanbrengen en onderhouden van nestkasten voor diverse vogelsoorten en slaapkasten voor vleermuizen,
- stimuleren van de betrokkenheid bij de eigen woonomgeving.

Er zijn in de wijk in samenwerking met vier basisscholen en de vogelwacht veertig nestkastjes opgehangen. Om burgers nog meer te betrekken bij hun naaste woonomgeving is de idee ont-

plataan die jammerlijk te gronde is gegaan. Het beetje natuur wat de stad nog rest, moet in bescherming worden genomen en verschillende organisaties zetten zich daar voor in.

Waar vindt Soune Groun een plaats in de stad?

Soune Groun is een organisatie die staat voor biologisch/ecologisch verantwoorde productie van onze voe-

dingsmiddelen. Soune Groun heeft in oktober een boerenmarkt georganiseerd met louter biologisch geteelde producten. De belangstelling was enorm en er is op die dag veel verkocht. Wij willen nu graag eens in de maand op de vrijdagmarkt staan met onze producten. Hierover neemt de gemeenteraad begin volgend jaar een besluit. De doelstellingen van Soune Groun sluiten aan op de activiteiten van de gemeente in het kader van 'Lo-

kale Agenda 21'. Daarin staat centraal de totstandkoming van een evenwicht tussen economische bedrijvigheid, gebruik van grondstoffen en het omgaan met natuur en milieu. Hierbij gaat men zich bezighouden met het promoten van biologisch geteelde producten. In samenwerking met de gemeente, het Van Hall Instituut, de Noordelijke Hogeschool en Soune Groun wordt op 25 november een enquête aangeboden.

Aan het einde van het interview lopen we nog even door de wijk. Beijerinck vertelt dat regelmatig een Grote bonte specht in de wilg achter zijn huis zit. In Grasduinen las hij dat deze vogels gek zijn op pindakaas. Er gaan elke winter een paar potten op aan de voeding van vogels. Hij smeert de pindakaas op de stam van de wilg waar de Grote bonte specht zich inderdaad tegoed aan doet.

Toen ik terugliep naar de bushalte, kon ik duidelijk zien dat het groen in deze wijk inderdaad ecologisch onderhouden wordt.

Leeuwarden, 1 november 1996
